

ایینه پژوهش

سال سی و پنجم، شماره پنجم
آذر دی ماه ۱۴۰۳
ISSN:1023-7992

دوماهنامه نقد کتاب، کتاب شناسی و
اطلاع رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی

۲۰۹

۲۰۹

دوماهنامه
آینه پژوهش

سال سی و پنجم، شماره پنجم
آذر دی ماه ۱۴۰۳

Ayeneh-ye- Pazhoohesh

Vol.35, No.5 Dec 2024 - Jan 2025

A bi-monthly journal exclusively
review & information dissemination

209

dedicated to book critique, book
in the field of Islamic culture

چاپ نوشت (۱۶) | نسخه شناسی مصاحف قرآنی (۲۱) | کرامات و احوالات
غریبه | امکان سنجی استفاده نفسییر عیاشی از کتاب القراءات سیاری |
سفرنامه های به زبان اردو درباره ایران | آینه های شکسته (۶) | چند اطلاع
تراثی درباره حیات علمی عالم و ادیب امامی | اشعار تازه یاب از شاعران
دوره قاجار با استناد به نشریات آن عصر (۲) | برهان المسلمین | پیک
معتمد | نامه ای از محقق طوسی و بحثی لغوی درباره یک عبارت |
خراسانیات (۲) | یادداشت های لغوی و ادبی (۲) | نقد تصحیح دیوان امیر
عارف چلبی | طومار (۸) | تکملة اللطائف و نزهة الطرائف (متنی فارسی از
سده ۵ ق) | گشت و گذاری در «میراث ادیبان شیعه» | طلوع و غروب یک
نشریه | نگاهی انتقادی به کتاب الفصوص فی علم النحو و تطبیق
قواعده علی النصوص | **نکته، حاشیه، یادداشت**

پیوست آینه پژوهش | سبک کار مورخان حرفه ای در تاریخ نگاری اسلامی پیش از عصر تألیف

مجید جلیسه | مرتضی کریمی نیا |
رسول جعفریان | امیرحسین
خوردوش | ایلا عبیدی | حیدر
عیوضی | رسول جزینی | زقیه
فراهانی | امیرحسین آقا محمدی |
سید محمدحسین | میرفخرانی |
امید حسینی نژاد | آریا طیب زاده |
میلا بیگلر | سیدعلی
میرافضلی | علی زاد | بهروز
ایمانی | پرینسا سنجابی |
مریم شیرازی | جواد آسه | علیرضا
خرابی | آریا طیب زاده |
سپهر رمضانپور | صفوانی

پرتال
دوماهنامه
آینه پژوهش

Jap.isca.ac.ir

درگذشتگان

ناصرالدین انصاری

آیت الله محفوظی

حضرت آیت الله آقای حاج شیخ عباس محفوظی از علمای نامی حوزه علمیه قم بود. آن مرحوم یکشنبه ۱۵ دی ۱۳۰۸ شمسی (۴ شعبان ۱۳۴۸ ق) در روستای سالو محله - از توابع رودسر - زاده شد. در نوجوانی به رودسر آمد و ادبیات را نزد آیت الله سید هادی روحانی فراگرفت. سال ۱۳۲۴ شمسی به قم آمد و شرح لمعه را نزد آیات سید محمد حسین درچه ای و شهید صدوقی و سطوح عالیه را نزد حضرات آیات شیخ مرتضی حائری، منتظری، مجاهدی تبریزی، شیخ عبدالجواد سده اصفهانی و سلطانی طباطبایی آموخت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام بروجردی، امام خمینی، گلپایگانی، محقق داماد، شیخ عباسعلی شاهرودی و میرزاهاشم آملی و دروس فلسفه آیت الله منتظری (شرح منظومه) و علامه طباطبایی (اسفار) حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. وی در این دوران هم زمان به تدریس سطوح و تبلیغ و نگارش تقریرات دروس استادانش اشتغال داشت و همراه با هم بحثش آیت الله محمدی گیلانی فضلالی گیلانی حوزه علمیه قم شناخته می شدند. ایشان مدتی (سه سال) هم به نجف اشرف مهاجرت کرد و در دروس آیات عظام سید عبدالهادی شیرازی، سید محمود شاهرودی، میرزا باقر زنجانی و شیخ حسین حلی حاضر شد. وی از افراد معتمد امام و مروجین مرجعیت ایشان بود و بسیاری از مردم گیلان را به تقلید از معظم له سوق داد؛ همچنین در سال های تبعید امام (ره) همواره در منزل ایشان حضوری فعال داشت و در طول انقلاب اسلامی هم در ترویج نام و پیام امام از هیچ کوششی فروگذار نکرد و در این راستا سه سال (۱۳۵۲-۱۳۵۵) به رفسنجان تبعید شد.

ایشان از اعضای شاخص جامعه مدرسین بود و امضایشان پای تمام اعلامیه های جامعه مدرسین دیده می شد. پس از پیروزی انقلاب و برای خدمت به نظام اسلامی، مناصب مختلفی همچون عضویت در مجلس خبرگان رهبری، شورای انقلاب فرهنگی، هیئت نمایندگان امام در دانشگاه ها، شورای عالی حوزه علمیه قم و امامت جمعه و ریاست کمیته انقلاب اسلامی رودسر را پذیرفت و در زادگاهش مراکز علمی و اجتماعی، مانند کتابخانه و مدرسه علمیه امام صادق، مدرسه دوازده کلاسه شبانه روزی، دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز سالمندان و مرکز توانبخشی معلولین امام رضا (ع) را تأسیس نمود و خانه مسکونی و شالیزار

خود را به مدرسه امام صادق (ع) وقف کرد و ده‌ها مسجد، حسینیه و حمام را بازسازی نمود. وی سال ۱۳۷۲ شمسی به قم بازگشت و مسئولیت دفتر و استفتائات آیت‌الله بهجت را برعهده گرفت و پس از وفات معظم له، رساله‌اش به چاپ رسید و دامنه مرجعیتش گسترده شد. صدیق گرامی استاد محمدتقی ادهم نژاد می‌نویسد:

«آیت‌الله محفوظی علاوه بر تدریس فقه و اصول و دارابودن مسئولیت‌های علمی و سیاسی نیز از یکی از اساتید بنام و شناخته‌شده اخلاق در حوزه‌های علمیه می‌باشند و جلسات پابرجای اخلاقی وی یکی از تأثیرگذارترین دروس حوزه به شمار می‌رود. بیان شیوا و جذاب، نفوذ کلام و گیرایی سخن، تهذیب نفس، و تزکیه روح، تیزهوشی و نکته‌پردازی، پرهیز از جدال و مخاصمه در گفتار، تسلیم سخن حق بودن، حسن معاشرت و گشاده‌رویی تواضع و فروتنی، حلم و بردباری، پرهیز از سخنان بیهوده، احترام به شخصیت‌ها و افراد و حفظ آبروی آنان، رعایت کامل ادب اسلامی، پرهیز از مریدبازی و تشریفات، بی‌آلایشی و خلوص و از همه مهم‌تر سیر و سلوک عرفانی طبق موازین شریعت اسلامی... از جمله ویژگی‌های اخلاقی این عالم ربانی است. سخنان دل‌نشین وی در دروس و اخلاق علمی آن بزرگوار همواره در محافل علمی، دانشگاهی و حوزه‌های علمیه مشتاقان فراوانی دارد.»

آثار چاپی اش عبارت‌اند از:

۱. توضیح المسائل
۲. مناسک حج
۳. سلوک کعبه
۴. کتاب الحج (۲ ج)
۵. کتاب الخمس
۶. کتاب القضاء
۷. اخلاق اسلامی (شرح خطبه متقین)
۸. اندیشه‌های بنیادین در اخلاق اسلامی
۹. تفسیر محفوظ (تفسیر جزء ۲۸)
۱۰. عرفان و عبادت

۱۱. جوان و اصول عقاید

۱۲. امام حسین و عاشورا

و آثار غیرچاپی اش عبارت‌اند از:

۱. تقریرات درس آیت‌الله بروجردی

۲. تقریرات درس امام خمینی

۳. حاشیة العروة الوثقی

۴. کتاب الاجتهاد والتقلید

۵. کتاب الزکاة

۶. کتاب الحدود

۷. کتاب القصاص

۸. کتاب الديات

۹. تاریخ قرآن

۱۰. طهارت و نجاست أهل کتاب

۱۱. ولایت فقیه

۱۲. تفسیر قرآن

۵۴۵

آینه پژوهش | ۲۰۹

سال ۳۵ | شماره ۵

آذر و دی ۱۴۰۳

آن فقیه بزرگ روز سه‌شنبه ۲۰ شهریور ۱۴۰۳ شمسی (۶ ربیع‌الاول ۱۴۴۶ق) در ۹۵ سالگی، بدرود حیات گفت و پیکرش روز پنج‌شنبه پس از تشییع باشکوه و نماز حضرت آیت‌الله سبحانی در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

آیت‌الله مکی

آیت‌الله سید علی مکی عاملی، عالم مشهور شیعه در سوریه بود.

آن مرحوم سال ۱۳۵۵ قمری (۱۹۳۵م) در نجف اشرف زاده شد. پدرش آیت‌الله سید حسین مکی (۱۳۲۲-۱۳۹۷ق) از فضلاء مشهور نجف و از شاگردان آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، سید حسین حمای، شیخ محمدعلی کاظمی، محمدحسین اصفهانی و آقای حکیم و مرجع شیعیان در دمشق بود. وی در نوجوانی به تحصیل علوم دینی پرداخت و ادبیات و سطوح را نزد پدر بزرگوارش و آیات شیخ حسین معتوق و شیخ

محمدتقی فقیه آموخت و در درس آیات عظام آقای حکیم، آقای خوبی و آقای سیدمحمد روحانی حاضر شد و بعد از آن نامش در زمره فضلاء لبنانی نجف طنین افکند و به تدریس و تقریر و تبلیغ دین اشتغال داشت. سال ۱۳۹۷ به دمشق آمد و پس از وفات پدرش عهده دار زعامت و سرپرستی امور شیعیان سوریه گردید و به تألیف و تدریس و اقامه جماعت و پاسخ به نیازهای مادی و معنوی آنان پرداخت. استاد محمدهادی امینی می نویسد:

«من العلماء الأفاضل والمجتهدین الاجلاء، وأدیب کامل. إنسانا مطبوعا علی الخیر و الصلاح و الفضل و التواضع، والخُلُق الرفیع و النفسیة العالیة، فانطبع علی حبّ العلم و الأدب انطباعا کانت تشیر إلى ذکاء و نبوغ، و راح ینشد العلم و الأدب و الفضیلة، فكان ولوعا بالدرس و المطالعة و الاشتغال...» (معجم رجال الفکر فی النجف، ج ۳، ص ۱۲۳۴).

آثار عبارت اند از:

۱. عصمة الأنبياء
۲. بحث العصمة
۳. دراسة في المرأة و ستر الوجه و الکفین
۴. مجموعه مقالات
۵. تقریرات دروس اساتید
۶. رسائل فقهیة

آن مرحوم روز شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۴۴۶ ق (۲۱ مهر ۱۴۰۳ ش) در ۹۰ سالگی بدرود حیات گفت.

شهید سیدحسن نصرالله

سرو سرافراز مقاومت اسلامی لبنان، حجت الاسلام والمسلمین شهید سیدحسن نصرالله یکی از چهره های پرافتخار و ماندگار روحانیت شیعه در مقابله حق و باطل است.

فقیه سعید روز چهارشنبه ۳۱ آگوست ۱۹۶۰ میلادی (۸ ربیع الاول ۱۳۸۰ ق/ ۹ شهریور ۱۳۳۹ ش) در بازوریه زاده شد. در شانزده سالگی (۱۳۹۶ ق) به نجف اشرف رفت و

ادبیات و سطوح را نزد آقایان شهید سیدعباس موسوی، شیخ اسدالله حرشی، شیخ عدنان زلغوط و شیخ ابراهیم القصیر آموخت. سال ۱۳۹۸ به بعلبک آمد و تحصیل خود را نزد آقایان شهید سیدعباس موسوی، شیخ علی العفی، سیدعباس علی الموسوی و شیخ محمد یزبک پی گرفت و به تبلیغ دین در شهر نبی شیت پرداخت و خطابه‌هایش در این شهر شهرت فراوان یافت. پس از این دامنه فعالیت‌های تبلیغی ایشان به شهرهای هرمل، بزالیه، تمنین، ابلح و یونین هم کشیده شد و در میان مردم محبوبیت بسیار یافت (علماء ثغور الإسلام، ج ۱، ص ۱۹۳).

سال ۱۹۷۹ میلادی (۱۳۹۹ق) به جنبش أمل پیوست و مسئول سیاسی أمل در منطقه بقاع برگزیده شد. در پی تأسیس حزب الله در ۱۹۸۲ میلادی بدان پیوست و عضو دفتر سیاسی و مسئول منطقه بقاع گردید. سال ۱۹۸۵ به بیروت آمد و مسئول منطقه بیروت گردید و سال ۱۹۸۷ رئیس کمیته اجرایی حزب الله و عضو شورای تصمیم‌گیری آن شد. سال ۱۹۸۹ (۱۳۶۷ ش) نماینده حزب الله در تهران گردید و در همان سال از امام خمینی به دریافت اجازه امور حسبیه (با تعبیر حجت الاسلام) نایل آمد. بعد از آن به قم آمد و پس از تکمیل سطوح عالی، در دروس آیات عظام فاضل لنکرانی، سیدکاظم حائری و سید محمود هاشمی شرکت جست و سال ۱۹۹۲ پس از شهادت دبیر کل حزب الله، حجت الاسلام والمسلمین شهید سیدعباس موسوی، به دبیر کلّی حزب الله انتخاب شد و دامنه فعالیت‌های جهادی و انقلابی‌اش گسترش یافت و حمله‌ها و ضربه‌های حزب الله بر اسرائیل هم افزایش یافت و خواب از چشمان دشمن صهیونیستی ریود و اراضی اشغالی جنوب را تخلیه کرد؛ به همین سبب بارها درصدد ترور وی برآمدند که ناموفق ماند. او در نبرد با اسرائیل، فرزند برومندش سیدهادی را هم تقدیم کاروان شهدای مقاومت کرد و همواره خار چشم دشمنان اسلام و تشیع و لبنان بود تا آنکه روز جمعه ۶ مهر ۱۴۰۳ شمسی (۲۳ ربیع الأول ۱۴۴۶ق) در ۶۳ سالگی، هدف بمباران دشمن صهیونیستی قرار گرفت و به همراه چند تن از فرماندهان مقاومت لبنان (شهیدان علی کرکی، شیخ نبیل قاووق، نبیل جزینی، محسن شکر، ابراهیم عقیل و سمیر توفیق دیب)، سردار شهید عباس نیلفروشان و ده‌ها نفر از مردم مظلوم به درجه رفیع شهادت نایل آمد. شهادتش موجی از غم و اندوه در کشورهای اسلامی برانگیخت و در ایران، سوریه، لبنان و عراق عزای عمومی اعلام شد. پیکر ایشان بدون تشییع، در نقطه نامعلومی به خاک آرمید.

از سید حسن نصرالله، مقالات و مصاحبه‌ها و خطابه‌های فراوان بر جای مانده است و نیز کتاب‌های چرا سوریه؟ و گفتارهای عاشورایی - با ترجمه محمدرضا زائری - به چاپ رسیده است.

همچنین درباره زندگی سید حسن نصرالله کتاب‌های متعددی مانند سید عزیز (نوشته حمید داودآبادی)، آزادترین مرد جهان (نوشته راشد جعفریون)، نصرالله (گفتگوی محمدرضا زائری با او) و رهبری انقلابی سید حسن نصرالله (نوشته آزیتا بیدقی) نوشته شده است.

مقام معظم رهبری در پیام تسلیت خویش نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم

انا لله وانا اليه راجعون

ملت عزیز ایران، امت بزرگ اسلامی

مجاهد کبیر، پرچمدار مقاومت در منطقه، عالم بافضیلت دینی و رهبر مدبر سیاسی، جناب سید حسن نصرالله - رضوان الله علیه -، در حوادث دیشب لبنان به فیض شهادت نایل آمد و به ملکوت پرواز کرد. سید عزیز مقاومت پاداش ده‌ها سال جهاد فی سبیل الله و دشواری‌های آن را در خلال یک پیکار مقدس دریافت کرد. در حالی شهید شد که سرگرم طراحی برای دفاع از مردم بی‌پناه ضاحیه بیروت و خانه‌های ویران شده و عزیزان پرپر شده آنان بود، همچنان که ده‌ها سال برای دفاع از مردم ستمدیده فلسطین و شهر و روستای غصب شده و خانه‌های تخریب شده و عزیزان قتل عام شده آنان طراحی و تدبیر و جهاد کرده بود. فیض شهادت پس از این همه مجاهدت حق مسلم او بود.

دنیای اسلام، شخصیتی با عظمت و جبهه مقاومت پرچم‌داری برجسته و حزب الله لبنان رهبری کم‌نظیر را از دست داد؛ ولی برکات تدبیر و جهاد چندده‌ساله او هرگز از دست نخواهد رفت. اساسی که او در لبنان پایه‌گذاری کرد و به دیگر مراکز مقاومت جهت بخشید، با فقدان او نه تنها از میان نخواهد رفت، که به برکت خون او و دیگر شهیدان این حادثه استحکام بیشتر خواهد یافت. ضربات جبهه مقاومت بر پیکر فرسوده و رو به زوال رژیم صهیونی، به حول و قوه الهی کوبنده‌تر خواهد شد. ذات پلید رژیم صهیونی در این حادثه، به پیروزی دست نیافته است.

سید مقاومت، یک شخص نبود، یک راه و یک مکتب بود و این راه همچنان ادامه خواهد یافت. خون شهید سیدعباس موسوی بر زمین نماند، خون شهید سیدحسن هم بر زمین نخواهد ماند.

اینجانب به همسر گرامی سید عزیز که پیش از او فرزندش سیدهادی را نیز در راه خدا داده و به فرزندان گرامی اش و به خانواده‌های شهیدان این حادثه و به یکایک افراد حزب الله و به مردم عزیز و مقامات عالیه لبنان و به سراسر جبهه مقاومت و به مجموع امت اسلامی، شهادت نصرالله بزرگ و یاران شهیدش را تبریک و تسلیت عرض می‌کنم و در ایران اسلامی پنج روز عزای عمومی اعلام می‌نمایم. خداوند آنان را با اولیایش محشور فرماید.

والسلام علی عبادالله الصالحین
سیدعلی خامنه‌ای

همچنین دفتر آیت الله العظمی سیستانی هم نگاشت:

۵۴۹

آینه پژوهش | ۲۰۹
سال ۳۵ | شماره ۵
آذر و دی ۱۴۰۳

بسم الله الرحمن الرحيم

«مَنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا»

در نهایت اندوه و تألم، خبر شهادت علامه حجت الاسلام والمسلمین سیدحسن نصرالله و گروهی از برادران وی در مقاومت لبنان به همراه ده‌ها غیرنظامی بی‌گناه در نتیجه جنایت فجیع ارتش دشمن اسرائیلی در ضاحیه جنوبی بیروت را دریافت کردیم.

این شهید بزرگ نمونه‌ای از رهبری کم‌نظیر طی دهه‌های اخیر بود که نقشی برجسته در پیروزی بر اشغالگران اسرائیلی در آزادسازی اراضی لبنان ایفا کرد و از مردم عراق با تمام توان در آزاد کردن کشورشان از چنگال تروریست‌های داعشی پشتیبانی کرد. همچنین مواضع درخشانی در یاری مردم مظلوم فلسطین اتخاذ و سرانجام زندگی ارزشمند خود را در این راه فدا کرد.

ما این مصیبت بزرگ و خسارت عظیم را به مردم عزیز لبنان و سایر ملت‌های مظلوم تسلیت عرض کرده و از خداوند متعال مسئلت می‌کنیم که این فقید سعید را مورد رحمت واسعه و رضوان خویش قرار دهد و با اولیای خود حضرت

محمد و اهل بیت مطهر ایشان در اعلای علیین هم‌نشین گرداند و به خانواده و همه داغداران صبر جمیل و اجر جزیل عطا کند.

إنا لله وإنا إليه راجعون.

۲۴ ربیع الأول ۱۴۴۶ ق

دفتر آیت الله العظمی سیستانی، نجف اشرف

حجت الاسلام نبیل قاووق

شهید حجت الاسلام والمسلمین شیخ نبیل قاووق از فرماندهان مقاومت و عضو شورای مرکزی حزب الله لبنان بود.

آن مرحوم روز چهارشنبه ۸ محرم الحرام ۱۳۸۴ قمری (۲۰ می ۱۹۶۴/۳۰ اردیبهشت ۱۳۴۳) در شهر عتبا - از توابع نبطیه - زاده شد و پس از اخذ دیپلم، به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات را در بیروت نزد آقایان شهید شیخ راغب حرب و سیدعلی امین فرا گرفت. سال ۱۴۰۲ قمری به قم آمد و سطوح را نزد آیات شیخ علی پناه اشتهاردی، سیدجعفر مرتضی، سیدحسین شاهرودی و شیخ محمدعلی گرامی، خارج فقه را نزد آیت الله میرزا جواد تبریزی، خارج اصول را نزد آیت الله فاضل لنکرانی و تفسیر را هم نزد آیت الله جوادی آملی فرا گرفت. سال ۱۹۹۱ میلادی به لبنان بازگشت و به تألیف و تدریس (در مدرسه ابی الفضل العباس) و تبلیغ دین پرداخت. سال ۱۹۹۵ به شورای مرکزی حزب الله لبنان درآمد و مسئولیت منطقه جنوب بر عهده او نهاده شد.

ایشان روز شنبه ۷ مهر ۱۴۰۳ (۲۴ ربیع الأول ۱۴۴۶ ق) در ۶۰ سالگی بر اثر حمله رژیم صهیونیستی به محله شیاح بیروت به شهادت رسید. از جمله آثار او عقائد شیعة أهل البيت عليهم السلام في الأدلة المعتمدة است.

گفتنی است در بمباران همان روز جنوب لبنان، حجج اسلام شیخ عبدالمنعم مهنا، شیخ علی ابوریاء، شیخ امین سعد و سیدمحمد صالح نیز به شهادت رسیدند.

آیت الله جعفری اراکی

آیت الله حاج شیخ محمد جعفری اراکی از عالمان مشهور تهران بود.

۵۵۰

آینه پژوهش | ۲۰۹

سال ۳۵ | شماره ۵

آذر و دی ۱۴۰۳

فقیه سعید در اسفند ۱۳۱۰ شمسی (شوال ۱۳۵۰ق) در روستای «کرهرود» - از توابع اراک - زاده شد. پدرش حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ حسن جعفری از عالمان اراک بود. سال ۱۳۲۱ شمسی به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات را نزد آیات سیدکاظم گلپایگانی و سیدعلی میریحیایی فراگرفت. سال ۱۳۲۵ شمسی رهسپار قم شد و سطوح را نزد آیات شهید صدوقی، حاج آقا مرتضی حائری، منتظری، مجاهدی تبریزی، شیخ عبدالجواد جبل عاملی و سلطانی طباطبایی فراگرفت. سپس در سال ۱۳۳۱ رهسپار نجف اشرف شد و دروس خویش را نزد آیات عظام سیدعبدالهادی شیرازی، آقای خویی، میرزاباقر زنجانی، میرزا حسن یزدی، شیخ حسین حلی و امام خمینی پی گرفت و از مباحث اخلاق و عرفان آیت الله سیدجمال الدین گلپایگانی نیز بهره مند شد. ایشان افزون بر تحصیل، به تدریس و تألیف پرداخت و به کمال فقاقت نایل آمد. سال ۱۳۶۵ به تهران آمد و به اقامه جماعت و تدریس در مدرسه مروی پرداخت و دهها کتاب فقهی پدید آورد.

آثار غیرچاپی اش عبارت اند از:

۵۵۱

آینه پژوهش | ۲۰۹
سال ۳۵ | شماره ۵
آذر و دی ۱۴۰۳

۱. تقریرات دروس آیت الله العظمی خویی

۲. تقریرات درس اصول آیت الله میرزا باقر زنجانی

۳. کتاب الفقه (دوره کامل)

۴. کتاب الاصول

۵. کنوز المطالب فی کشف رموز المکاسب (نوشته محمد مهدی اسلامی) - چاپ شده -

آن مرحوم روز یکشنبه ۸ مهر ۱۴۰۳ (۲۵ ربیع الاول ۱۴۴۶ق) در ۹۳ سالگی بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع شایسته و نماز آیت الله جعفر سبحانی در مسجد شهید مطهری حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام نورمحمدی

حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ محمدرضا نورمحمدی از عالمان نجف آباد بود.

فقیه سعید روز سه شنبه ۱۸ فروردین ۱۳۳۲ شمسی (۲۲ رجب ۱۳۷۲ق) در نجف آباد زاده شد و در نوجوانی (۱۳۴۴) به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات و سطوح را نزد آیات

شیخ عباس ایزدی، شیخ نصرالله قضایی و سیدمحمدباقر حسنی پیاموخت. سال ۱۳۴۸ به قم آمد و سطوح عالیہ را نزد حضرات آیات مشکینی، خزعلی، ستوده، شب‌زنده دار، طاهری خرم‌آبادی و ربانی املشی، دروس فلسفه را نزد آیات ممدوحی، حسن‌زاده آملی و جوادی آملی و خارج فقه و اصول را هم نزد آیات عظام منتظری، فاضل لنکرانی، مکارم شیرازی، سبحانی و نوری همدانی فراگرفت و در سال ۱۳۷۲ به دریافت مدرک سطح چهار حوزه نایل آمد.

وی سالیان فراوان مسئول مدارس علمیه و حاکم شرع نجف‌آباد، قائم‌مقام نماینده امام و رهبری در کردستان، مدیر گروه معارف و مسئول گزینش دانشگاه علوم پزشکی کردستان بود و مسئولیت‌های گوناگون در اصفهان، سنندج و شهرکرد داشت و مدتی نیز امام جمعه شهر کیان - از توابع شهرکرد - بود. آن فقیه سعید افزون بر تدریس و تألیف، به خدمت به مردم و جوانان می‌پرداخت.

صدیق گرامی استاد شیخ حسنعلی خزائلی می‌نویسد: «وی عالمی پرکار و پرتلاش و پرهیزکار و متواضع و باصفا و خدمتگزار مردم بود».

آثارش عبارت‌اند از:

۱. خلفاء اثنی عشر در منابع اهل سنت
۲. آداب سلوک و شیوه علم‌ورزی
۳. منزلت اهل بیت در قرآن و سنت
۴. ولادت امام علی (ع) در کتاب و سنت
۵. هدایت در قرآن
۶. بررسی نظام دفاعی اسلام در قرآن
۷. عدالت در قرآن و روایات
۸. جایگاه عترت در قرآن و روایات
۹. توکل در قرآن و روایات
۱۰. تنها راه وحدت عملی مسلمین
۱۱. علل مخالفت کفار قریش با پیامبر در مکه و عوامل نفوذ اسلام در یثرب
۱۲. نقاط برجسته اخلاق دانشجوی پزشکی

آن مرحوم روز یکشنبه ۴ شهریور ۱۴۰۳ (۱۹ صفرالخير ۱۴۴۶ق) در ۷۲ سالگی بدرود حیات گفت و پیکرش روز دوشنبه پس از تشییع و نماز حجت الاسلام والمسلمین حسناتی در گلزار شهدای نجف آباد به خاک سپرده شد.

آیت الله ترابی

مرحوم آیت الله آقای حاج سید محمود ترابی امام جمعه دامغان بود.

وی روز شنبه ۲۲ تیر ۱۳۱۹ (۷ جمادی الثانی ۱۳۵۹ق) در دامغان زاده شد. پدرش حجت الاسلام والمسلمین آقا میرزا حسین و عمویش آیت الله میرزا آقا ترابی - از عالمان مشهور و از شاگردان آیات عظام حاج شیخ عبدالکریم حائری و آقای حجت - بود. ایشان سال ۱۳۳۴ به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات و سطوح را از پدرش و آیات شیخ محمدرضا خدایی و گل محمد نصیری فرا گرفت. سال ۱۳۴۳ ش به قم آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات اعتمادی، جعفر سبحانی، نوری همدانی، مشکینی، خزعلی، فاضل لنکرانی و سلطانی طباطبایی، شرح منظومه را نزد شهید مفتاح و تفسیر را از استاد خزعلی بیاموخت و سپس به درس خارج آیات عظام آقای گلپایگانی، محقق داماد و حاج آقا مرتضی حائری (همراه با آقایان سید محمد شاهچراغی، شیخ غلامعلی نعیم آبادی، شیخ محمد ترابی و شیخ علی اصغر باغانی) حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. سال ۱۳۵۳ به زادگاهش بازگشت و به اقامه جماعت (در مسجد جامع و محله امام) و تألیف و تدریس و تبلیغ دین پرداخت. پس از پیروزی انقلاب به خدمت در نهادهای انقلابی و اوقاف و دادگستری دامغان و رفع اختلافها و حل مشکلات مردم و تأسیس صندوقهای قرض الحسنه (قائم و وحدت) و ساخت زائرسرا و تأسیس و بازسازی مساجد و مدارس همت گماشت. سال ۱۳۷۰ امامت جمعه دامغان را پذیرفت و افزون بر مدیریت حوزه علمیه، به تدریس سطوح عالی و خارج فقه و تأسیس حوزه علمیه خواهران (در شهر امیریه) و مدرسه علمیه علی بن موسی الرضا (ع) (در قم) و ساخت مصلی و کتابخانه مسجد جامع و منازل طلاب و استادان و تدریس در دانشگاه آزاد اسلامی پرداخت. در دوران دفاع مقدس بارها به جبهه های نبرد شتافت و فرزند برومندش سید محمد ترابی هم آبان ۱۳۶۱ به خیل شهدای انقلاب اسلامی پیوست. درباره او کتاب های آقای شهر، مصباح زهد و معنویت و دیباچه ای بر دفتر خورشید نگاشته شده است.

آثارش عبارت‌اند از:

۱. خطبه‌های تربیتی (۳ ج)
۲. مقام محمود
۳. کلام محمود
۴. رساله در طهارت أهل کتاب (غیرچاپی)
۵. تقریرات درس فقه آیت‌الله گلپایگانی (غیرچاپی)

آن مرحوم روز شنبه ۸ اردیبهشت ۱۴۰۱ شمسی (۲۶ رمضان ۱۴۴۴ ق) در ۸۲ سالگی بدرود حیات گفت و در دامغان سه روز عزای عمومی اعلام شد. پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت‌الله حاج شیخ احمد فؤادیان در بقعه بکیر بن اعین به خاک سپرده شد.

دکتر تجلیل

آقای دکتر جلیل تجلیل یکی از نام‌آوران عرصه علوم ادبی بود.

فقیه سعید سال ۱۳۱۳ شمسی (۱۳۵۳ ق) در خوی (زمانی که پدرش کارمند اداره پست و مأمور به خدمت در آن شهر بود) زاده شد و در نوجوانی به تبریز آمد و به تحصیل علوم دینی روی آورد. سپس وارد دانشکده ادبیات تبریز گردید و نزد استادانی چون سید حسن قاضی، أحمد ترجانی‌زاده و عبدالرسول خیام‌پور به تحصیل پرداخت و لیسانس (۱۳۳۴) و فوق لیسانس (۱۳۴۸) را از دانشگاه تبریز و سپس سال ۱۳۵۰ دکترای ادبیات را با تحصیل نزد استادانی چون بدیع‌الزمان فروزانفر، جلال‌الدین همایی و مدرس رضوی از دانشگاه تهران اخذ کرد و افزون بر آن سطوح عالی‌ه را هم نزد استادان حوزه تهران اخذ نمود. وی سالیان فراوان به تدریس در دانشگاه تهران، دانشگاه تربیت معلم، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه امام صادق (ع) مشغول بود و نیز در همایش‌های داخلی و خارجی (با ارائه مقالات و تحقیقات) شرکت می‌کرد. مدیریت گروه ادبیات مرکز نشر دانشگاهی و عضو هیئت تحریریه مجلات سفینه، پژوهش‌های ادبی، پژوهش دینی، فصلنامه نهج‌البلاغه، فصلنامه کاوش‌نامه زبان و ادبیات فارسی، نشریه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، نشریه دانشکده ادبیات دانشگاه کرمان، مجله بین‌المللی علوم انسانی از دیگر فعالیت‌های او بود. همچنین سال ۱۳۸۵ یکی از چهره‌های ماندگار جمهوری اسلامی برگزیده شد.

آثارش عبارت‌اند از:

۱. آموزش عربی (با همکاری منصور میرآخور)
۲. ازهار گلشن: مجموعه اشعار ابراهیم بن شهاب‌الدین گلشنی
۳. برگزیده متون ادب فارسی (با همکاری استادان)
۴. بلاغت نهج البلاغه
۵. درخت سخن، بار دانش (مجموعه مقالات)
۶. شرح درد اشتیاق (مجموعه مقالات بلاغی و زیبایی‌شناسی)
۷. نقش‌بند سخن (مجموعه مقالات ادبی)
۸. سخن سرای راز دانش: جاذبه‌های شعری خاقانی با رویکرد قرآنی
۹. معانی و بیان
۱۰. عروض و قافیه
۱۱. جناس در پهنه ادب فارسی
۱۲. شرح و تحلیل اشعار سرار البلاغه
۱۳. شرح مشکلات تاریخ و صاف (۲ ج با همکاری احمد خاتمی)
۱۴. فنون و صنایع ادبی
۱۵. کتابداری نوین در اسلام
۱۶. فقه و تعلیمات دینی
۱۷. مقایسه لیلی و مجنون فضولی و نظامی
۱۸. مثل‌ها و مثل‌واره‌ها در نهج البلاغه
۱۹. مضامین مشترک عربی و فارسی
۲۰. پژوهش و بررسی تحلیلی مبانی اندیشه‌های اسلامی در دیدگاه دو مکتب (ترجمه معالم المدرستین)
۲۱. ترجمه الغدير (ج ۱۴ با همکاری استاد اکبر ثبوت) و ۲۱ و ۲۲)
۲۲. ترجمه أسرار البلاغة (عبدالقاهر جرجانی)
۲۳. مهدی کیست؟ (ترجمه کتاب من هو المهدی؟)
۲۴. تصحیح شرح معلقات سبع (احمد ترجمانی زاده)

۲۵. تصحیح معیار الاشعار (خواجه نصیرالدین طوسی)
۲۶. صور خیال در سبک شعر اصفهانی

آن مرحوم روز دوشنبه ۱۲ شهریور ۱۴۰۳ شمسی (۲۸ صفر ۱۴۴۶ق) در ۹۰ سالگی بدرود
حیات گفت و پیکرش پس از تشییع و نماز حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسن
ابوترابی در قطعه نام‌آوران بهشت زهرا به خاک سپرده شد.